

Eesti seisukohad Euroopa Liidu justiits- ja siseküsimuste nõukogu istungil 13. – 14. juunil 2024 (siseküsimused)

Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) justiits- ja siseküsimuste nõukogu (edaspidi *JSK*) siseministrite istung toimub 13. juunil 2024. aastal Luksemburgis. Eestit esindab kohtumisel Siseministeeriumi kantsler Tarmo Miilits.

13. juunil toimuval siseküsimuste päeval keskendutakse järgmistele teemadele: i) Schengeni ala üldine olukord, EL viisapoliitika tulevik ning suuremahuliste IT-süsteemide koostalitlusvõime; ii) eduaruanded laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamise ja sellega võitlemise määruse eelnõu ning EL rände- ja varjupaigaleppe rakendamise kohta; iii) kõrgetasemelise töörühma soovitusel andmete tõhusaks kasutamiseks õiguskaitseasutuste töös; iv) Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja tagajärjed ja ajutise kaitse pikendamine ning EL-i julgeolekuprobleemide lahendamine (vägivaldse äärmusluse ja terrorismi ennetamine ja nende vastu võitlemine); v) võitlus uimastikaubandusega ning vi) kriisivalmiduse tugevdamine.

Ülevaate on koostanud Siseministeeriumi EL ja välissuhete osakond, piirivalve- ja rändepoliitika osakond, korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakond, sisejulgeolekupoliitika osakond, strateegia- ja arendusosakond ning Eesti alalise esinduse erialadiplomaadid Birgit Paal (birgit.paal@mfa.ee), Rando Käsper (rando.kasper@mfa.ee) ning Silvester Silver Stõun (silvester.stoun@mfa.ee).

1. Schengeni ala üldine olukord

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: Euroopa Komisjon teeb ülevaate 2024. aasta Schengeni toimise raporti sisust, mille järel toimub poliitiline arvamuste vahetus 2024.-2025. aasta Schengeni tsükli prioriteetide teemal.

Päevakorrapunkti esimeses pooles tutvustab Euroopa Komisjon **2024. aasta Schengeni ala raportit**¹. Tulenevalt raportist soovib Euroopa Komisjon tõhusalt rakendada välispiiridel toimuva taustakontrolli määrust², et liikmesriikidel oleks võimalus varakult eraldada ressursse seiremehhanismi paigutamiseks. 2024. aasta lõpuks peaks liikmesriigid looma ühtse kontaktpunkti, mis aitaks kaasa infovahetusele õiguskaitseasutuste vahel. Samuti soovitakse liikmesriikidel viia sisse vajalikud muudatused, mis tulenevad uuendatud inimkaubanduse vastasest direktiivist³.

Eraldi eesmärgiks on Schengeni ala vastutustundlik laienemine: 31. märtsil 2024 liitusid Schengeni alaga Rumeenia ja Bulgaaria, kuid kontrollid kaotati vaid õhu- ja merepiiride puhul. Seega järgmise sammuna nähakse piirikontrollide kaotamist mõlema riigi maismaapiiril. Üldise

---

¹ Euroopa Komisjoni teatis COM(2024) 173: Schengeni ala olukorra raport 2024.

² Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus, millega kehtestatakse kolmandate riikide kodanike taustakontroll välispiiridel ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/817.

³ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi ettepanek, millega muudetakse direktiivi 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja selle vastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset.

Schengeni ala toimivuse vaatest soovib Euroopa Komisjon parandada Schengeni baromeetri kvaliteeti, kuna tihtilugu edastatavad andmed on ebatäpsed ja killustatud. Kitsaskoha leevendamisel nähakse olulist rolli nii ühiste analüüside läbiviimisel koostöös EL ametitega kui ka suuremahuliste IT-süsteemide ja nende koostalitlusvõime rakendamisel.

Tulevase Schengeni juhtimistsükli (2024-2025) puhul peavad jõupingutused keskenduma siseministrite Schengeni Nõukogu formaadis kohtumiste ettevalmistamisele, võttes paremini arvesse Schengeni hindamiste ja riigiraportite järeldusi. Samuti on vajalikud jätkutegevused ja püstitatud eesmärkide saavutamise seiramine, eelkõige koostöös Schengeni koordinaatoriga.

Eesti võtab esitatud info teadmiseks.

Raportis ja tema lisades välja toodud soovitustest tõukuvad **Schengeni tsükli 2024-2025 prioriteedid**. Tegu on EL Nõukogu eesistujariigi Belgia poolt pakutud temadega, millele järgneva aasta jooksul tuleks Schengeni toimivuse vaatest pöörata erilist tähelepanu.

Eesistujariigi pakutud 2024.-2025. a Schengeni tsükli prioriteettemadeks on:

- **Välispiirihalduse tugevdamine** – selle tarvis soovitakse muu hulgas i) tugevdada koostööd kolmandate riikidega; ii) tagada sisevaldkonna infosüsteemide koostalitlusvõime rakendamine vastavalt 19. oktoobri 2023. aasta JSK istungil; iii) jõuda EUROSUR välispiiri seire infosüsteemi täiemahulise kasutamiseni.
- **Tagasisaatmispoliitika tõhustamine** – selle tarvis pakutakse meetmetena i) analüüsi läbiviimist, mis tuvastaks Schengeni infosüsteemis (SIS) tagasisaatmisteavitusete alase infovahetuse peamised kitsaskohad; ii) riiklike digitaalsete tagasisaatmisjuhtude haldamise süsteemide arendamine või uuendamine, et need oleks kooskõlas Frontexi referentsmudeliga; iii) tagasisaatmiste määra suurendamisel läbi tagasivõtmistaotluste esitamise lähteriikidele, eriti nendele, kellega on koostöö paranenud pärast viisapoliitika meetmete kasutamist.
- **Sisepiirikontrollideta vaba liikumise ala siseturvalisuse suurendamine** – selle tarvis nähakse ette i) jätkutegevused tulenevalt temaatilisest EL teekaardist võitluseks organiseeritud kuritegevuse ning uimastikaubandusega 2024-2025 aastateks; ii) pideva dialoogi jätkamine Schengeni koordinaatoriga tugevdamiseks politseikoostööd Schengeni sisepiiridel, vähendamaks EL sisepiiridel ajutiselt piirikontrolli taastamist; iii) rakendatakse uuendatud SISi kõiki võimalusi, k.a. süstemaatiline teavituste sisestamine ja vastavuskontrollid süsteemis oleva teabega; iv) kindlustatakse, et kõik riigid on loonud ühtse kontaktpunkti eesmärgiga koordineerida ja võimestada õiguskaitseasutuste infovahetust, ning viia läbi ristkontrolle riigisiseste ja rahvusvaheliste infosüsteemide vahel.

Eesti toetab esitatud Schengeni tsükli prioriteete, kuna nendes kajastuvad Eesti jaoks olulised Schengeni ala arengusuunad nagu suuremahuliste infosüsteemide koostalitlusvõime rakendamine, võitlus rände instrumentaliseerimisega ning tõhus tagasisaatmine ebaseaduslike migrantide puhul. Välispiiririigina peame eriti oluliseks EL-i välispiirihalduse tugevdamist,

sealhulgas uute lahenduste ning taristu väljaehitamise kaudu, et tugevdada EL siseturvalisust muu hulgas rände instrumentaliseerimise olukordades.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse järgmistest Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti seisukohad Schengeni strateegia teatise ning Schengeni hindamis- ja järelevalvemehhanismi muudatusi käsitleva määruse eelnõu kohta (heaks kiidetud 21.10.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 15.11.2021. aasta ELAKi istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2023–2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil).*

2. Schengeni deklaratsioon

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: Schengeni deklaratsiooni heakskiitmine.

14. juunil 2025. aastal möödub 40 aastat Schengeni lepingu sõlmimisest⁴. Arvestades aastapäeva ning Schengeni olulisust kui EL-i alustala, on EL Nõukogu eesistuja Belgia koostanud 10 punktist koosneva Schengeni deklaratsiooni. Schengeni deklaratsiooniga kutsutakse EL liikmesriikide siseministreid kinnitama jätkuvat pühendumust Schengeni ala säilitamise ja toimimise tagamiseks.

Deklaratsiooni 10 punkti keskenduvad järgmistele aspektidele:

- Kõik tegevused Schengeni alal peavad keskenduma liikmesriikide kodanike vabadusele ja turvalisusele. Riigid lubavad kaitsta põhiväärtusi, milleks on austus inimväärikuse vastu, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriigi põhimõtted ning inimõigused.
- Liikmesriigid kinnitavad, et soovivad kaitsta isikute vaba liikumist Schengeni alal ka edaspidi, kuid samuti jätkavad võitlust ebaseadusliku rändega Schengeni tööriistakastis olevate meetmetega.
- Schengeni ala toimivus on ühine huvi, mille tõttu liikmesriigid lubavad sellega seotuid tegevusi koordineerida, et saavutada suurim võimalik ala toimivuse tõhusus.
- Liikmesriigid kinnitavad vastastikkust usaldust, mis tugineb õigeaegselt rakendatud õigusraamistikule, regulaarsetele Schengeni hindamistele ning õigusriigi põhimõtete rakendamisele. Schengeni Nõukogu on keskseks platvormiks, kus toimub avatud, faktipõhine ning strateegiline arutelu liikmesriikide vahel.
- Liikmesriigid kinnitavad pühendumust kõigi eurooplaste õigusele turvalisusele ja julgeolekule, et tugevdada Euroopa sisejulgeolekut, k.a. võttes kasutusse uusi tehnoloogilisi lahendusi ning edendades infosüsteemide koostalitlusvõimet ja infovahetust, eriti raskete kuritegude ennetamisel ja uurimisel.

---

⁴ Schengeni vaba liikumise leping sõlmiti 14. juunil 1985 algselt Belgia, Prantsusmaa, Luksemburgi ja Madalmaade vahel. Praeguseks hetkeks on Schengeni alaga liitunud 29 riiki, millest 25 on EL-i liikmesriiki (sinna ei kuulu Küpros ja Iirimaa, kes on EL-is). 31. märtsil 2024 liitusid Bulgaaria ja Rumeenia, kuid ainult läbi õhu ja merepiiri – maismaapiiril piirikontroll säilis.

- Riigid garanteerivad, et Schengeni ala jääb avatuks maailmale, kus seaduslikud reisijad on teretulnud ning kaitstud.
- Kinnitatakse soovi edendada maailma kaasaegsemaid ja säilenõtkemaid välispiiri haldavaid infosüsteeme, mis tuginevad koostalitlusvõimele ning isikute põhiõigustele.
- Liikmesriigid otsustavad, kes siseneb Schengeni alale ega lase seda dikteerida migrantide smugeldajatel või vaenulikel režiimidel, kes soovivad kasutada kunstlikku rändesurvet relvana. Isikuid, kellel ei ole õiguslikku alust Schengeni alal viibimiseks, saadetakse tagasi lähteriiki kiirelt, tõhusalt ning humaanselt.
- Schengeni ala riigid arendavad sügavaid ja vastastikku kasulikke partnerlusi naaberriikidega ja teiste riikidega üle maailma. Läbi Schengeni välismõõtmemeetmete (k.a. viisapoliitika) kavatakse tõhustada kogu ala säilenõtkust ning aidata ennetada võimalikke ohte.
- Liikmesriigid kasvatavad oma panust hästi toimivasse Schengeni alasse läbi tugeva juhtimise, selgelt piiritletud strateegilise raamistiku ning tõhusalt rakendatud õigusraamistiku. See on ülimalt oluline Schengeni ala laienemise vaatest, mis omakorda peaks tuginema selgetele, objektiivsetele ning läbipaistvatele kriteeriumitele.

Deklaratsiooni teksti on arutatud nii 2024. aasta aprillis toimunud Schengeni vanemametnike kui ka siseküsimuste nõunike formaadis. Eelkõige Austria, Bulgaaria ja Rumeenia vaatest on deklaratsiooni poliitiliselt kõige tundlikum teema tasakaaluka sõnastuse leidmine Rumeenia ja Bulgaaria Schengenisse arvamise protsessi lõpetamise ehk ka riikide maismaapiirilt kontrolli kaotamise osas.

Eesti kiidab Schengeni deklaratsiooni heaks. Kuigi tegu on deklaratiivse dokumendiga, millega ei kaasne õiguslikke tagajärgi, peegeldab see Eesti jaoks olulisi töösuundi nagu suuremahuliste infosüsteemide koostalitlusvõime rakendamine, võitlus rände instrumentaliseerimisega ning tõhus tagasisaatmine ebaseaduslike migrantide puhul.

Lähenedesil päevakorrapunktile lähtutakse järgmistest Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2023–2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil).*

3. EL-i viisapoliitika tulevik

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: poliitiline arvamuste vahetus EL-i viisapoliitika tuleviku kohta.

EL viisapoliitika on olnud läbi aegade üheks Schengeni ala toimivuse võtmekomponendiks, tänu millele on võimalik saavutada hästi hallatavat rändesüsteemi. Viimases Schengeni baromeetris aga ilmnas, et kohati kasutavad kolmandad riigid EL-i viisavabastust ära ega tegele

niivõrd proaktiivselt ebaseadusliku rände tõkestamisega omal territooriumil nagu seda oleks EL soovinud. See omakorda loob rändesurvet EL-i välispiiridele.

Uue EL rändepaketi rakendamise ning Schengeni deklaratsiooni valguses soovib EL Nõukogu eesistuja Belgia pöörata tähelepanu EL-i viisapoliitika tulevikule, eriti olukordadele, kus väärkasutatakse EL-i viisavabadust. Teadvustamist vajab asjaolu, et viisade ja asüülitootluste vahel on olemas seos: esineb olukordi, mil isik taotleb reisiviisat selleks, et pääseda EL-i ning esitada seal asüülitootlus. Nende olukordade arv on tõusmas nagu ka viisavabadusega riikidest pärit isikute asüülitootluste arv (Komisjoni Schengeni baromeetri andmetel oli 2023. a 25% kõigist varjupaigataotlustest pärit viisavabastusega kolmandatest riikidest). Samuti on viimastel aastatel olnud probleemiks olukorrad, kus EL-iga viisavabadust omav kolmas riik muutub ebaseadusliku rände transiidiriigiks, kuna ei ole viinud oma viisapoliitikat nõuetekohaselt vastavusse EL-i viisapoliitikaga. Näiteks mõned Lääne-Balkani riigid, kes on säilitanud viisavabastuse Türgi, Valgevene, Hiina või Venemaaga, suurendades seeläbi nii rändesurve kui ka julgeolekuriske.

Seetõttu on oluline, et EL kasutaks senisest tõhusamalt juba olemasolevaid viisapoliitika meetmeid, nagu näiteks viisavabastuse peatamine ja infovahetuse parendamine. Viisavabastuse peatamise puhul on liikmesriigid toonitanud, et vabastuse andmise kriteeriumite täitmist peab pidevalt seirama ning olema valmis selle peatamiseks juhul, kui kolmas riik ei ole täitmas oma kohustusi. Uute viisalihtsuslepingute sõlmimisel on oluline rätseplahenduste rakendamine, mis arvestaks erinevate kolmandate riikide ja nende poliitiliste režiimide eripäradega.

Arvestades viisapoliitika olulisust nii siseturvalisuse kui välispoliitika vaatest, soovib EL Nõukogu eesistuja Belgia korraldada mõttevahetuse, mis keskenduks järgmistele küsimustele: i) kas liikmesriigid nõustuvad sellega, et oleks vaja koguda põhjalikku viisade ärakasutamise statistikat, mis peaks olema prioriteediks uue legislatiivperioodi ajal koos Eurodaci arendamisega? ii) kas ministrid nõustuvad, et EL peaks jõulisemalt reageerima olukordades, kus kolmandate riikide viisapoliitika ei ole kooskõlas EL-i soovituga? iii) kas ministrid nõustuvad, et EL-i viisapoliitika regulaarne ja strateegiline arutelu loob lisandväärtust ning kas uus Euroopa Komisjoni koosseis peaks looma ühtset EL-i strateegiat viisapoliitika kohta?

Eesti toetab EL-i viisapoliitika tõhustamist, sealhulgas viisavaba reisimise kuritarvituste vähendamiseks statistikakorje parandamist ning viisapoliitika laiemat ja vajadusel – objektiivsete kriteeriumite täitmise korral – tugevat kasutamist EL-i laiemas koostöös kolmandate riikidega. Statistikakorje vaatest peame oluliseks EL-ülestel lahendustel, eelkõige kolmandate riikide kodanikelt sõrmejälgede kogumiseks mõeldud Eurodaci süsteemi kasutamist. Oluline on tugevdada sõnumit, et EL-i viisavabastus on privileeg, mitte ühesuunaline protsess, mistõttu tuleb senisest enam pöörata tähelepanu viisavabade riikide nõuete täitmise seiramisele. Uute viisalihtsus- ja viisavabadus dialoogide avamise tuleks suhtuda pigem ettevaatlikkusega. Rätseplahenduste kasutamine viisalihtsuslepingute sõlmimisel võimaldavad kujundada võimalikud soodustused vastavalt konkreetse riigi olukorrale.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse järgmistest Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2023–2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil).*
- *Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepaneku kohta, millega uuendatakse määrust (EL) 2018/1806 viisavabaduse peatamiskorra läbivaatamise osas (heaks kiidetud 23.11.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 15.12.2023 ELAKi istungil).*

4. Koostalitlusvõime rakendamine

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: ülevaade koostalitlusvõime rakendamise hetkeolukorrast ning tulevikuproгноosid.

Ajavahemikus 2017–2018 on Euroopa Parlament ja nõukogu kiitnud heaks mitmed EL-i üleste suuremahuliste infosüsteemide määrused, mis on suunatud piiri- ja rändehalduse ning sisejulgeoleku parandamisele. Nende süsteemide sekka kuuluvad ajakohastatud Schengeni infosüsteem (SIS), viisainfosüsteem (VIS), varjupaigataotlejate sõrmejälgede infosüsteem (Eurodac), riiki sisenemise ja väljumise süsteem (EES), EL-i reisiinfo- ja lubade süsteem (ETIAS), ühiste uurimisrühmade koostööplatvorm ja Euroopa karistusregistrite andmete vahetamise süsteem (ECRIS-TCN). Süsteemide arendamiseks ja õigeaegseks kasutuselevõtuks eraldas Euroopa Komisjon liikmesriikidele EL-i pikaajalise eelarveraamistiku (edaspidi *MFF*) 2014–2020 perioodil Sisejulgeolekufondist raha.

Hetkel on põhitähelepanu all riiki sisenemise ja väljumise süsteemi (EES) rakendamine. Euroopa Komisjoni poolne indikatiivne EES-i rakendumise kuupäev on 6. oktoober 2024. Lõplik kuupäev sõltub muu hulgas sellest, millal kõik liikmesriigid esitavad süsteemi käivitamiseks vajaliku valmisolekudeklaratsiooni (esitamise tähtaeg on 2024. aasta augusti algus).

Vastavalt Eu-LISA 2023. aasta oktoobri JSK nõukogule esitatud uue infosüsteemide rakendamise ajakavale peaks infosüsteemide käivitamine ja koostalitlusvõime rakendamine toimuma nelja lainena: I laine 2024. aasta III-IV kvartal (EESi käivitamine), II laine 2025. aasta I-II kvartal (ETIASe käivitamine, et tagada kiirem EL reisijainfo vahetus), III laine 2025. aasta II-III kvartal (ECRIS-TCN rakendamine liikmesriikide justitskoostöö tõhustamiseks) ning IV laine 2026. aasta III-IV kvartal (koostalitlusvõime arhitektuuri tehnilise rakendamine). 2027. aastaks on kavandatud erinevad seire- ja vajadusel jätkuarenduste tegevused. EL rände- ja varjupaigapaketi heakskiitmine toob kaasa ka Eurodac infosüsteemi uuendamise, mis peab olema juurutatud kahe aasta jooksul vastavalt määrustele. See omakorda võib mõjutada teiste infosüsteemide arendamise tähtaegu juhul, kui neile ei ole varasemalt seatud kindlaid rakendamise tähtaegu. Teisisõnu, süsteemid, mida plaaniti juurutada 2027. aastal ja hiljem, võivad nihkuda veelgi hilisemaks.

Eesti toetas esitatud uuendatud rakendamise ajakava, kuid me näeme riske neljanda laine rakendamisel, kuhu on planeeritud mitmed arendused võrdlemisi lühikesele ajale, nagu näiteks koostalitlusvõime tehniline rakendamine ning uuendatud VIS-i käivitamine.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2023–2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil).*
- *Eesti seisukohad EL pikaajalise eelarveraamistiku 2021–2027 muutmise ettepaneku kohta (heaks kiidetud 21. septembril 2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil).*

5. Määruse eelnõu laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks ja tõkestamiseks

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: EL Nõukogu eesistuja Belgia esitab eduaruande määruse ettepaneku menetlemise hetkeseisust.

Päevakorrapunktis annab EL Nõukogu eesistuja Belgia ülevaate **hetkeolukorrast määruse ettepaneku menetlemisel**, millega kehtestatakse eeskirjad laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks ja tõkestamiseks. Euroopa Komisjon esitas vastava ettepaneku 11. mail 2022. Kahjuks ei suudetud 2023. aasta vältel saavutada kõigile liikmesriikidele sobivat kompromissi. EL Nõukogu eesistuja Belgia on üritanud leida kompromissi muutes määruse ettepaneku skoopi selliselt, et see ei põhineks enam olemasoleval ja uuel materjalil ning peibutamisel, vaid materjali liigil: pildid, audio ja tekst. Viimase ettepaneku kohaselt on skoobist välja jäetud audio ja tekstimaterjal. Samuti on EL Nõukogu eesistuja Belgia tulnud välja lahendusega, kus oleks võimalik laste seksuaalse kuritarvitamise materjali tuvastamise eesmärgil isiku nõusolekul kliendipoolset pildimaterjali kontrollida, kas tegemist võiks olla laste seksuaalset kuritarvitamist kajastava materjaliga.

Eesti peamiseks huviks määruse eelnõu puhul on jätkuvalt määruse ettepaneku vastuvõtmine, kuna see sisaldab erinevaid meetmeid, mis on vajalikud süstemaatiliseks ja paremaks võitluseks laste seksuaalse väärkohtlemisega veebis. Eesti ei saa toetada kompromissettepanekusse lisatud lahendust, kus võimaldatakse eelnevat kliendipoolset piltide läbivaatamis, kuna Eesti jaoks on jätkuvalt oluline, et oleks tagatud otspunktkrüpteeringu kaitse, mida loodetakse jätkuvate arutelude tulemusel saavutada.

Eesti võtab esitatud eduaruande teadmiseks.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse lisaks järgmistest Eesti seisukohtadest:

- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2023–2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse ettepaneku kohta, millega kehtestatakse eeskirjad laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks ja tõkestamiseks*

(heaks kiidetud 3.11.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 25.11.2023. aasta ELAKi istungil);

- *Eesti seisukohad 19.-20.10.2023 EL JSK nõukogu istungil (heaks kiidetud 12.10.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 16.10.2023. aasta ELAKi istungil).*

6. Rände- ja varjupaigalepe: rakendamine

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: EL Nõukogu eesistuja Belgia esitab eduaruande EL rände- ja varjupaigaleppe rakendamise hetkeseisust, mille järel tutvustab Euroopa Komisjon ülevaadet leppe ühise rakenduskava menetlemise hetkeolukorrast.

EL Nõukogu eesistuja Belgia esitab ülevaate EL-i rände- ja varjupaigaleppe rakendamise hetkeseisust. EL rände- ja varjupaigareform algas 2016. aastal ning uuendatud sisuga 2020. aastal. Reformi eesmärkideks on süsteemi kuritarvitamise tõkestamine, teisese liikumise tõkestamine, efektiivsem ja ühetaolisem menetlus, koormuse solidaarne jagamine liikmesriikide vahel ning rändekriiside ennetamine. Varjupaiga õigustiku reform toob kaasa ulatuslikud õigusruumi ja praktika muutuse ning, lisaks 2021. aastal jõustunud EL Varjupaigaagentuuri määrusele, hõlmab 9 EL-i määrust ja 1 direktiivi, enam kui 20 Euroopa Komisjoni rakendusakti ning umbes 170 EL-i Varjupaigaagentuuri kohustuslikku praktilist juhist ja tööriista.

Eelmainitud määruste rakendamine toimub erinevalt ja erinevas tempos. Ümberasustamise ja humanitaarsetel põhjustel vastu võtmise raamistiku määrus jõustub 11. juunil 2024. aastal ning rakendub kohe. Ülejäänud 7 määrust ja 1 direktiiv jõustuvad küll samuti 11. juunil 2024. aastal, kuid nende rakendamistähtjaks on määratud 24 kuud peale jõustumist, seega on rakendamiseks aega kuni 2026. aasta juunini.

Euroopa Komisjon esitab päevakorrapunkti teises pooles enda koostatud ühist rakendusplaani, mis saab olema aluseks liikmesriikide endi koostatavatele riiklikele rakendusplaanidele. Euroopa Komisjon on andnud märku, et soovib saada liikmesriikidelt esmased rakendusplaanide mustandid 2024. aasta oktoobri keskpaigaks. Lõplike versioone esitletakse 2024. aasta detsembris. Päevakorrapunkt ei eelda sõnavõttu.

Eesti võtab esitatud info teadmiseks. Samuti Eesti – koos teiste liikmesriikidega – toetab Euroopa Komisjoni lähenemist ühtse rakenduskava koostamisele ning esitab enda riikliku rakendusplaani vastavalt määratud ajakavale.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Eesti seisukohad EL rände- ja varjupaigapaketi kohta (heaks kiidetud 27.01.2022. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 21.02.2022. aasta ELAKi istungil);*
- *Eesti seisukohad 8.-09.06.2023 EL JSK nõukogu istungil (heaks kiidetud 25.05.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 5.06.2023. aasta ELAKi istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2023-2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil).*

7. Andmetele juurdepääs tõhusa õiguskaitse eesmärgil: kõrgetasemelise töörühma soovitude tutvustamine

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: arvamuste vahetus kõrgetasemelise töörühma soovitudest.

Rootsi EL Nõukogu eesistumise üks prioriteete oli leida lahendus andmete säilitamise ja nende juurdepääsu andmise küsimusele. EL Nõukogu eesistuja Rootsi kutsus ellu kõrgetasemelise töörühma (ingl. k. *High Level Group*, HLG), kuhu kuuluvad kõigi liikmesriikide esindajad, Euroopa Komisjon, Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet, Europol, Eurojust, Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, Euroopa Andmekaitseinspektor jt.

HLG töörühma alla loodi alamrühmad, mis koosnesid liikmesriikide ekspertidest. Kokku oli kolm alarühma, mis jaotusid järgmiselt: i) andmete ligipääs teenusepakkuja juures; ii) andmetele ligipääs inimese seadmes; iii) andmetele ligipääs vahendamisel (ingl. k. *in transit*). Iga alamrühma teema juures arutati nii praktilisi kui juriidilisi probleemkohti. Iga EL Nõukogu eesistuja ajal toimus kaks plenaarikohtumist, kuhu alamrühmade tulemustest aru anti. Lisaks andis HLG ülevaateid jooksvalt EL sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalisele komiteele (COSI), kus on Eesti esindajaks Siseministeeriumi sisejulgeoleku asekanter.

Rootsi, Hispaania ja nüüd Belgia EL Nõukogu eesistumise perioodi jooksul on töörühma töö tulemusena valminud 42-st soovitusel koosnev dokument. Soovitused on jaotatud kolme kategooriasse: i) võimekuste tõstmine; ii) koostöö parandamine ja standardiseerimine; ning iii) õiguslikud muudatused. Al märkusena märgitakse, et soovitused ei ole EL Nõukogu ega Euroopa Komisjoni kokkulepitud seisukoht, vaid vastava töörühma (HLG) soovitused ja seisukohad.

29. – 30. mail toimunud EL sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalisele komiteele istungil avaldati soovitudele kõrgemate ametnike tasemel toetust. Liikmesriikide poliitilisele toetusele peaks järgnema loodetavasti nende soovitude arvestamine järgmise Euroopa Komisjoni koosseisu tööplaani kavandamisel.

Eesti toetab soovitusi esitatud kujul ning on esimesest kohtumisest alates HLG-s aktiivselt esitlenud vajadust luua EL-i taseme regulatsioon, mis sätestaks ühtsed reeglid andmete säilitamisele ja juurdepääsule. Puuduliku õigusliku aluse ja arvukate Euroopa Kohtu (ECJ) otsuste tulemusena on õiguskaitseasutused olukorras, kus on palju ebamäärasusi ja takistusi, eriti õiguskaitseasutuste piiriülesele koostööle kuritegevuse ennetamisel ja uurimisel.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2023–2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil).*

8. Venemaa Ukraina-vastase agressiooni tagajärjed

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: tegemist on regulaarse ülevaatepunktiga, mille esimeses pooles annab Euroopa Komisjon ülevaate akuutsetest sisejulgeolekuohtudest. Päevakorrapunkti teises pooles oodatakse põhimõttelist kokkulepet rakendusotsuses, millega pikendatakse rakendusotsusega (EL) 2022/382 kehtestatud ajutist kaitset Ukraina sõjapõgenikele.

Päevakorrapunkti esimeses pooles antakse siseministritele **ülevaade Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõjaga seotud julgeolekuohtudest**. Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja eskaleerumise hetkest on tähelepanu pööranud võimalikule tulirelvakaubandusele ning selle ennetamisele. Eesti on eri tasandite kohtumistel rõhutanud vajadust pöörata EL-i tasandil kõrgendatud tähelepanu Venemaa propaganda ja desinformatsiooni leviku tõkestamisele, et vältida äärmusluse levikut liikmesriikides. Samuti on Eesti jaoks murekohaks võimalik ebaseaduslike tulirelvade levik EL-is pärast sõja lõppemist ning keelatud ainete smugeldamine üle EL-i välispiiri. Riskide maandamiseks on Eesti rõhutanud koostöö vajadust Ukraina piirivalve ning õiguskaitseasutustega, et tegeleda probleemi algpõhjusega.

Päevakorrapunkti teises pooles keskendutakse **ajutise kaitse pikendamise põhimõttelisele kokkuleppele**. Selle raames soovitakse saada poliitiline peanoogutus ajutise kaitse pikendamisele Ukraina sõjapõgenikele – lõplik otsus pikendamise kinnitamise kohta langetatakse hiljem. Euroopa Komisjon avaldab ettepaneku lõpliku teksti eeldatavasti alles 12. juunil 2024 ehk päev enne JSK nõukogu istungit.

Ajutise kaitse staatus tuleneb ajutise kaitse direktiivist, mis on Eesti õigusesse üle võetud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadusega. Ajutine kaitse on põgenike kaitsmise EL erakorraline meede, mis võimaldab eriolukordades vältida rahvusvahelise kaitse süsteemi ülekoormamist ja anda lühiajaline elamisloa suurele hulgale sõjapõgenikele lihtsustatud korras. Pärast täiemahulist Venemaa agressioonisõja eskaleerumist Ukraina vastu 24. veebruaril 2022. aastal tegi Euroopa Komisjon ettepaneku käivitada direktiivist tulenev ajutise kaitse mehhanism. Vastavalt Euroopa Liidu Nõukogu rakendusotsusele (EL) nr 2022/382, käivitati mehhanism esmakordselt 4. märtsil 2022. aastal. Ajutise kaitse staatus võimaldab sõjapõgenikel kasutada ühtlustatud õigusi kõigis EL liikmesriikides, milleks on: i) õigus elamisloale, ii) juurdepääs tööturule ja eluasemele, iii) sotsiaal- ja arstiabi saamine ning iv) hariduse saamise võimaldamine. Mainitud staatuse omandanud Ukraina kodanikud saavad EL liikmesriikide vahel vabalt liikuda ning valida EL liikmesriigi, kus soovivad kasutada ajutise kaitsega seotud õigusi.

Hetkel on EL Nõukogu otsustanud ajutise kaitse pikendamise kuni 2025. aasta märtsini. Võttes arvesse tagasipöördumise võimatust kestva Vene agressioonisõja ja sellest tuleneva ohu tõttu, on uue rakendusotsusega, mille ettepaneku lõplik tekst avaldatakse Euroopa Komisjoni poolt 12. juunil 2024, kavas pikendada ajutist kaitset veel aastaks ehk kuni 2026. aasta märtsini.

Eesti toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut ajutise kaitse direktiivi rakendamise jätkamiseks. Eestis on kehtiv tähtajaline elamisluba ajutise kaitse alusel 2. juuni 2024. aasta seisuga 29 913 isikul (2,2% rahvaarvust). Ajutise kaitse taotlusi on esitatud kokku 52 971 (3,8% rahvaarvust). Praegu on pikendamise menetluses ligi 8300 taotlust. Ajutisest kaitsest loobumise taotlusi on esitatud 28. mai 2024. aasta seisuga 7 184. 28. mai 2024. aasta seisuga on EL-i ja Schengeni ala riikides arvestuslikult 4 327 558 aktiivset ajutise kaitse taotlust. Hetkel puuduvad indikaatorid, mis viitaksid sõjategevuse peatsele lõppemisele ja ajutise kaitse vajaduse äralangemisele.

Ajutise kaitse direktiivi kohaldamisest väljumise strateegiana eelistab Eesti vajaduse korral tähtajalisi elamislubasid ja ei poolda pikaajalisi elamislubasid või isikute rahvusvahelise kaitse menetlusse suunamist. Samuti soovib Eesti ajutise kaitse väljumise strateegia puhul ühist EL-i lähenemist, et vältida ulatuslikku teisest rännet ning paremini arvestada Ukraina vajadustega.

Eesti seisukoht: Eesti toetab ajutise kaitse direktiivi rakendamise pikendamist 2026. aasta märtsini, et tagada Ukraina sõjapõgenike ühtsetel alustel toetamise jätkamine.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Eesti seisukohtadest 28.-29.09.2023 EL JSK nõukogu istungil (heaks kiidetud 21.09.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning 25.09.2023. aasta ELAKi istungil).*

9. Julgeolekuprobleemide lahendamine

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: terrorismivastase võitluse koordinaatori piiratud formaadis regulaarülevaade mh vägivaldse äärmusluse ja terrorismi ennetamise ja nende vastu võitlemise kohta.

EL-i terrorismivastase võitluse koordinaator teeb ettekande päevakajalistest ohtudest EL-i sisejulgeolekule ning võitlusest terrorismiga ja vägivaldse äärmuslusega. Ülevaate avalikus osas toob EL Nõukogu eesistuja Belgia esile, et terrorismivastase võitluse valdkonnas on oluline teadvustada tekkivaid väljakutseid ja seada konkreetseid ning selgelt piiritletud prioriteete. Üks nendeks on pideva situatsioonilise teadlikkuse säilitamine, mille tarvis kutsutakse liikmesriike esitama ülevaateid nende territooriumil toimunud julgeolekuintsidentidest.

Peamisteks julgeolekuprobleemideks, mis ohustavad tervet EL-i, hetkel nähakse: i) islamistlike terrorirühmituste tegevust, eriti Khorasan provintsi islamiriigi (ingl. k. *Islamic State Khorasan Province*, ISKP) ja Da'esh-i poolt, mille värbamistegevus on muutunud jõulisemaks pärast mitmeid Koraani põletamise juhtumeid Euroopas; ii) antisemiitlikud ja moslemivastased intsidendid liikmesriikides pärast Hamasi korraldatud rünnakut Iisraeli elanike vastu 7. oktoobril 2023; iii) info ja uudiste manipuleerimine ning segamine ebademokraatlike välisriikide režiimide poolt, eesmärgiga radikaliseerida kohalikke rahvusvähemusi; iv)

radikaalseerumise ja vägivaldse äärmusluse levik vanglates ja sotsiaalmeedia platvormidel; ning v) ideoloogialise vägivaldse äärmusluse levik, mis tugineb muuhulgas vandenõuteooriatele.

Eesti võtab info teadmiseks.

10. Võitlus uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevuse vastu

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: EL Nõukogu eesistuja Belgia teeb ülevaate hetkeolukorrast, mille järel soovitakse kiita heaks Nõukogu järeldused suure riskiga kuritegelike võrgustike kaardistamise kohta.

Päevakorrapunkti esimeses pooles esitab EL Nõukogu eesistuja Belgia **ülevaate eesistumise ajal läbiviidud tegevustest ja seatud prioriteetidest** võitluses organiseeritud kuritegevusega ja uimastikaubandusega. Peamine fookus on kõrge riskitasemega kuritegelikel võrgustikel, millest 50% - lähtudes viimasest Europol'i aruandest⁵ – tegelevad ebaseadusliku uimastikaubandusega kas põhi- või kõrvategevusena. EL-i tasandil on astutud algatuslikke samme probleemiga tegelemisel: võeti vastu EL organiseeritud kuritegevusega võitlemise strateegia 2021-2025⁶ ning EL uimastitega võitlemise strateegia⁷ ja tegevuskava⁸ 2021-2025. Samuti on Euroopa Komisjon esitanud EL teekaardi võitluseks uimastite smugeldamisega ja organiseeritud kuritegevusega⁹, mille eesmärgiks on eelkõige tugevdada logistilisi sõlmi (näiteks läbi Sadamate Liidu initsiatiivi) ning lõhkuda rahvusvahelisi kuritegelikke võrke, kelle tegevus on suuresti piiriülene.

Oma EL Nõukogu eesistumise ajal on Belgia keskendunud mitmele prioriteetsuunale, milleks olid: i) liikmesriikide tolliametite võimestamine võitluseks uimastite smugeldamise läbi Sadamate Liidu (ingl. k. *Ports Alliance*) ja avaliku ning erasektori koostöö; ii) rahvusvaheliste ja suure riskitasemega kuritegelike võrgustike kaardistamine (kaardistamise tulemused kajastuvad kinnitamiseks esitatud Nõukogu järeldustes); iii) õiguskaitseasutuste juurdepääs andmetele, et tagada tõhusaid digitaalsete uurimusi – kajastuvad HLG soovitusel; iv) administratiivmeetmete rakendamine, et ennetada organiseeritud kuritegelike võrgustike ligipääsu seaduslikele ettevõtlusvormidele ja muuhulgas riigihangetele; v) alaealiste värbamise ennetamine jõukude poolt; vi) Euroopa prokuratuuride võrgustiku loomine eesmärgiga vahetada infot võitlusest organiseeritud kuritegevusega; vii) jätkusuutliku õigusliku raamistiku loomine võitlemaks organiseeritud kuritegevusega; viii) õiguskaitsealase koostöö edendamine kolmandate riikidega, eriti Lääne-Ameerika piirkonnaga.

Osa prioriteetide tegevustest kajastub **EL JSK Nõukogu istungi järeldustes**, mida esitatakse siseministritele heakskiitmiseks päevakorrapunkti teises osas. Nõukogu järelduste kavandit

⁵ „[Decoding the EU's Most Threatening Criminal Networks](#)“ Europol, 2024.

⁶ [Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele – EL-i organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegia \(2021-2025\) kohta.](#)

⁷ „[EU's Drugs Strategy 2021-2025](#)“ EL Nõukogu, 2021

⁸ „[EU's Drugs Action Plan 2021-2025](#)“ EL Nõukogu, 2022

⁹ [Euroopa Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja Nõukogule – EL-i tegevuskava võitluseks ebaseadusliku uimastikaubanduse ja organiseeritud kuritegevusega.](#)

käsitleti EL sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalisele komiteele istungil 29. – 30. mail 2024, kus nad said liikmesriikidelt ka strateegilise tasandi heakskiidu.

Nõukogu järelduste kavandis kinnitavad EL liikmesriikide siseministrid, et organiseeritud kuritegevus ja uimastite smugeldamine on ohuks EL-i julgeolekule ning nendega võitlemiseks on vajalik põhjalik, kõikehõlmav ning tihe koostöö liikmesriikide erinevate õiguskaitseametite vahel. Selleks, et parandada situatsiooniteadlikkust, kutsutakse liikmesriike üles arendama ja parendama strateegilisi ja taktilisi kõrge riskitasemega organiseeritud kuritegelike võrgustike kaardistamist, k.a. läbi *ad hoc* aruannete, mida saaks rakendada ka EL-i raske ja organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnangu (ingl. k. *EU Serious and Organised Crime Threat Assessment*, SOCTA) protsessis. Samuti on kõrge riskitasemega kriminaalsete võrgustike lõhkumine lisatud uue prioriteedina ühiste horisontaalsete strateegiliste prioriteetide sekka, millele saavad keskenduda nii liikmesriikide õiguskaitseasutused kui ka nende rahvusvahelised partnerid (kokku 37 riiki 2023. aasta seisuga).

Europoli poolt korraldatavad organiseeritud kuritegelike võrgustike kaardistamine koostöös liikmesriikidega, millest esimene toimus 2024. aastal ja saavutas positiivseid tulemusi, peaks toimuma ka edaspidi, eeldatavalt kaheaastase sammuga ehk 2026. aastal. Kaardistamise käigus tuvastati 821 kõrge ohutasemega kriminaalset võrgustikku ning koguti andmeid nende tegevusest, liikmete kodakondsusest, sidemetest teiste jõukudega ning lõimumisest seaduslike ettevõtlusliikidega (näiteks rahapesu või pörandaaluse panganduse eesmärgil). Kogu teave on saadaval liikmesriikidele ühtses Europoli hallatavas andmebaasis. Kaardistatud organiseeritud kuritegevuse võrgustikest kasutab 86% ühel või teisel määral seaduslikke ärisid ning tegutseb üldjuhul pikas perspektiivis ehk üle 10 aasta.

Nõukogu järeldustes kinnitavad liikmesriigid, et kavatsevad hoida tähelepanu võitlusel organiseeritud kuritegevusel, edendada koostööd ja infovahetust ning kasutada EL-i tasandi tööriistu nagu SOCTA, Europoli õppused ja euroopa multidistsiplinaarset platvormi võitluseks kriminaalsete ohtudega (ingl. k. *European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats*, EMPACT). Piiriüleste kuritegelike võrgustike lõhkumine vajab aktiivset koostööd liikmesriikide, EL-i ametite ja rahvusvaheliste partnerite vahel, mille saavutamise nimel soovitakse ka pingutada. Nõukogu järeldustega palutakse Europolil jätkata kaardistamisega ning arendada edasi selle metodoloogiat, et see ühilduks paremini SOCTA protsessiga. Samuti kohustatakse Europoli koostama saadud andmete põhjal kaks aruannet, millest üks keskenduks seaduslikele ärivormidele, mida jõugud kattena kasutavad, ja teine organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi vahelisele seosele. Euroopa Komisjoni palutakse jätkata EMPACT-i ja selle tegevuste toetamist ning koostööd Ladina-Ameerika ning Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika (MENA) piirkonna riikidega. Samuti kutsutakse Euroopa Komisjoni üles jätkama algatuslikku tööd organiseeritud kuritegelike võrgustike lõhkumisel, mis arvestaks nii administratiivsete meetmete rakendamisega kui ka vajadusega võidelda eelkõige alaealiste värbamisega jõukudesse.

Eesti kiidab Nõukogu järeldused heaks. Eesti vaatest on oluline, et EL-i ülene ja toimivatest koostöövõrgustikest koondatav teave saaks jätkusuutlikku kuritegevusevastase analüüsi osaks,

mida liikmesriikidega jagatakse ja kuritegevusevastases võitluses kaustatakse. Analüüs peab hõlmama muutuvaid trende maailmas nagu näiteks sõjad, ränne ning EL-i laienemisega toimuvad muudatused kuritegevuses. Eesti vaatest tuleks suurendada Europol'i rolli liikmesriikide pädevate asutuste tegevuse toetamisel raskete ja organiseeritud kuritegude avastamisel, ennetamisel ja nende vastu võitlemisel ning jätkata EL-i üleste projektide ja uurimisrühmade läbiviimist. Samuti oleks vajalik suurendada võimekust sadamate kaudu toimuva smugeldamise tõkestamiseks, eelkõige uimastite Euroopasse importimise puhul läbi Rotterdami, Antwerpeni ja muude suursadamate. Eesti nõustub, et tuleb ennetada alaealiste värbamist organiseeritud kuritegevusse ning prioriseerida alaealistele uimastite levitamise tõkestamist. On oluline kaitsta inimesi narkootikumide kahjuliku mõju eest tegeledes edukamalt sünteetiliste opioidide (nagu fentanüül ja nitaseenid) levitamise tõkestamisega. Selleks on vaja sihistatult läheneda uimastikaubandusega tegelevatele kuritegelikele ühendustele ning keskenduda kahjude vähendamisele tarvitajatele.

Lähenedamisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Siseturvalisuse arengukava 2020–2030 (heaks kiidetud 03.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Narkopoliitika aastani 2030 (heaks kiidetud 21.06.2021. aasta Vabariigi Valitsuse uimastiennetuse komisjoni istungil);*
- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2023-2025 (heaks kiidetud 22.06.2023. aasta Vabariigi Valitsuse istungil);*
- *Vabariigi Valitsuse kuritegevuse vastased prioriteedid ehk Laulasmaa deklaratsioon (kokku lepitud siseministri ja justiitsministri poolt 04.10.2023).*

11. Kriisideks valmisoleku ja neile reageerimise tugevdamine EL-i tasandil

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: siseministrite lõunalaua arvamuste vahetus sellest, kuidas paremini reageerida kriisidele EL tasandil ning suurendada liikmesriikide valmisolekut.

Tulenevalt COVID-19 kriisi kogemusest ning seoses Venemaa geopoliitiliste ambitsioonide ja agressioonisõjaga Ukrainas, on EL-i tasandil üha tihedamini arutletud kogu ühiskonda kaasavast lähenemisest kriiside ennetamisele ja nendeks valmistumisele, mis sarnaneb Eesti riigisisesele vaatele antud teemal. Ühtlasi on tõusetunud EL-i tasandi kriisireguleerimisvõimekuse olulise tõstmise küsimus. Seni peamiselt EL-i liikmesriikide pädevuses olnud valdkonda iseloomustab nüüdseks kogunenud arvestatav surve teha ühiselt senisest oluliselt rohkem. EL on viimase viie aasta kriisides hakanud oma tegevust olulisel määral senisest rohkem konsolideerima ja sihistama. 2023. aasta oktoobris toimunud Euroopa Ülemkogu järelused kutsusid liikmesriike üles tegutsema ühiselt EL-i kriisivalmiduse tõstmise suunas. Nüüdseks on käimas sellesse eesmärki panustavad mitmed paralleelsed initsiatiivid.

Mitmed hiljutised arengud panustavad otseselt ELi ühisesse võitlusesse erinevate hübriidohtude vastu. Kokkuleppimisel on ka EL Nõukogu järelused horisontaalse kriisihalduse järgmiste sammude osas. Euroopa Komisjon on teinud Soome president Sauli Niinistöle ülesandeks

panna kokku raport selle kohta, kuidas tugevdada EL-i elanikkonnakaitset ning kaitsevalmidust. Raport saab olema oluline sisend järgmise Euroopa Komisjoni prioriteetidesse ning tööplaani, aga kindlasti ka järgmise MFF-i ettepanekusse ning läbirääkimiste protsessi. Samade küsimustega tegeleb aktiivselt ka EL Nõukogu ajutine valmisoleku (ingl. k. *AHWP Resilience*) tööühm.

Eesti rõhutab avara julgeolekukäsitluse rakendamise olulisust, mis hõlmab väga erinevaid julgeolekut mõjutavaid valdkondi ning suundumusi. Senisest eesmärgistatum piiriülene koostöö EL-i ülese kriisikindluse tõstmisel võtmevaldkondades aitab muutunud julgeolekukeskkonnas kaitsta EL-i demokraatlikke põhimõtteid ja väärtuseid. Samuti tervitame koostamisel olevat elanikkonnakaitse tugevdamise raportit ning selle järelduste kajastumist nii uue Euroopa Komisjoni koosseisu tööplaanis kui ka MFF-i uues perioodis. Eesti jaoks on koostamisel olevad Nõukogu järeldused, milles tuuakse esile horisontaalse kriisihalduse järgmisi samme, vastuvõetavad, kuna aitavad arendada EL-i kriisivalmidust.

Lähenemisel päevakorrapunktile lähtutakse Eesti seisukohtadest:

- *Eesti julgeolekupoliitika alustest 2023 (heaks kiidetud 24.01.2023 aasta Vabariigi Valitsuse istungil ning Riigikogu täiskogu 22.02.2023 aasta istungil).*

12. Muud küsimused

Muude küsimuste all soovib sõna võtta Rootsi, et mitteametlikult tutvustada julgeolekupaketti. Samuti esitleb Soome oma riigisisest seadust, mis keskendub rände instrumentaliseerimisele. Tulevane EL Nõukogu eesistuja Ungari (1. juuli – 31. detsember 2024) tutvustab oma eesistumise programmi ja peamisi prioriteete.